

5

a

llegim

42-43

● Entrevista a Pep Puig, autor d'“El mar de cap per avall” ● Resenyem el nou llibre d'Arnau Pons, ‘Amb aquestes mans’

44-45

● Eixamplar el nosaltres a través de la literatura, el nou article de Vicenç Pagès Jordà ● El Berlín del passejant Franz Hessel

viatges literaris al futur

Imaginar el demà, més fosc o lluminós que el present, és el que han fet alguns dels autors que han visitat el Festival 42 de gèneres fantàstics, que se celebra a Barcelona aquests dies. Parlem amb cinc d'ells dels llibres que hi presenten: són Ricard Efa, Elisabet Riera, J.P. Sansaloni, Manon Steffan Ros i Adrian Tchaikovsky

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

ADRIAN TCHAIKOVSKY

“El meu desig era escriure el pitjor viatge en el temps”

L'aspecte d'Adrian Tchaikovsky desprèn severitat –és corpulent, té una mirada flamígera i unes celles que se li enfilen pel front– però els seus llibres poden ser molt divertits. Així passa, almenys, a *Un dia tot això serà teu*, segona de les novel·les breus que li ha publicat en català Chronos, després de *Trescafores*. L'autor anglès, nascut a Woodhall Spa el 1972, parteix d'una premissa argumental d'una originalitat notable: un home viu a la fi dels temps, atrincherat en una granja amb la seva mascota, la Miffly, un dinosaure que es cruspeix qualsevol visitant que hi pugui arribar des del passat.

“Escric novel·les breus quan vull fer una pausa entre textos més llargs i sagues –explica a la llibreria Pebre Negre del Clot–. Em duren un mes. L'eufòria de l'inici connecta amb el furor de les pàgines finals. No hi ha cap tram al mig que sigui avorrit d'escriure”. Des que va debutar el 2008, Tchaikovsky s'ha

convertit en un dels referents de la ciència-ficció i la fantasia èpica del Regne Unit, amb més de 30 llibres publicats. “Al principi necessitava escriure sobre grans batalles, però ara que porto uns quants anys dedicant-me a la literatura m'interessen més els aspectes quotidians –assegura–. És aquí on entra el sentit de l'humor, que és fonamental en un llibre com *Un dia tot això serà teu*”.

“AL PRÒXIM LLIBRE AGAFO EL PUNT DE VISTA D'UN PARÀSIT”

La societat de la fi dels temps on viu el narrador és unipersonal. El narrador de la història viu sense la companyia de cap altre ésser humà, tot i que l'assisteixen uns quants robots. “És un personatge terrible, cada vegada que algú fa un viatge en el temps i apareix al seu món, deixa anar la Miffly perquè se'l mengi”, exposa amb un somriure.

“Si no m'hagués pres el tema amb ironia, seria un llibre molt negre –admet–. És un món on s'han trencat les lleis de causa i efecte, després d'una guerra brutal i apocalíptica. El meu desig era escriure el pitjor viatge en el temps, però fer-ho amb humor”. El somni del protagonista de voler continuar sol és “molt egoista”. ¿Alguna màquina del temps li portarà algú tan pervers com ell? Potser sí. El 2021 Tchaikovsky ja ha acabat dues novel·les breus més i ultima la tercera part de *Children of time*. “Després d'un primer llibre sobre aranyes i un segon sobre pops, ara escriuré des del punt de vista d'un paràsit”, assegura.◆◆

FRANCESC MELCION

ELISABET RIERA

“Una societat que només busca la comoditat és mediocre”

CÈLIA ATSET

A bans de fundar l'editorial Wunderkammer el 2016, Elisabet Riera (Barcelona, 1973) havia treballat durant anys al grup RBA, editant revistes de salut i psicologia. “Sempre calia transmetre benestar, harmonia i propostes relaxants –diu ara–. Els colors de les revistes havien de ser de la gamma de tons pastel. Això és el que venia. Rere els usos del mercat hi havia una ideologia que es transmetia”. Aquesta experiència laboral la va inspirar per escriure la novel·la *Efendi*, que publica Males Herbes, editorial que ha fet una gran tasca per reivindicar la importància dels gèneres fantàstics en la literatura, tra-

duïda i escrita en català. Al món que l'escriptora presenta, un narrador treballa en una corporació especialitzada a administrar píndoles “lexicocromàtiques”, que ajuden a mantenir l'equilibri. Tots els ciutadans, a més, estan perpètuament assistits per un dispositiu anomenat Efendi, que vetlla pel seu benestar físic i psíquic. “El llibre està ambientat en una realitat futura que comparteix molts trets amb la nostra –assegura–. Efendi és cosí germà d'assistents com Siri o Alexa. Mai acabes de saber si la màquina està al teu servei o és el teu enemic”.

L'acció transcorre a la Ciutat Blanca. Allà, com diu el protagonista, “tot el que desitgem és al nostre abast”. “Una societat que només busca la comoditat és mediocre. No pots ser perpètuament feliç, ni tampoc estar sempre envoltat de llum –diu l'autora–. Els humans tenim una part d'ombra, una vessant animal”. És la que el narrador troba somiant en una realitat fosca, misteriosa i plena de revelacions. “El llibre és un viatge de la distopia real cap a la utopia del somni. Al món oníric és on hi ha el desig, l'inconscient, l'agressivitat... i també la revalorització de les paraules. Les paraules ens connectaven amb els déus i les hem de respectar. Banalitzar-les, com està passant ara, ens passarà a factura”, explica Riera. ♦♦

J.P. SANSALONI

“Ens refugiem en un individualisme excessiu”

És llicenciat en filologia catalana, però treballa en una empresa d'intel·ligència artificial. A les tardes, quan plega, escriu ficció. “Vaig començar aquesta novel·la fa quatre anys: és molt crítica i dura amb la societat actual tot i que parla d'un món futur”, diu J.P. Sansaloni. Nascut a Ferreries el 1992, va enviar la primera versió d'*Un final* a Raig Verd i l'editorial va acceptar de seguida publicar-lo. “Calia polir alguns detalls”, admet. La pandèmia va endarrerir el debut de l'autor menorquí, que finalment arriba a les llibreries amb una història “molt fosca”, protagonitzada per una científica que perfecciona unes pastilles que permeten viure una vida alternativa –millor que la real– i un inconformista que no accepta la societat del moment.

RAIG VERD

“Els individus de la novel·la es troben en un context molt complex. Costa d'entendre què passa, hi ha massa estímuls externs que ho impedeixen –explica–. Igual que aquests personatges desconcertats, nosaltres també ens refugiem en un individualisme excessiu”. *Un final* és preguntada per “la quantitat de ficció que es filtra en la realitat”. A través del món alternatiu que ofereixen les pastilles, critica “el present virtual que cada vegada ocupa més espai de les nostres

vides: les xarxes socials o WhatsApp no mostren una realitat empírica i immediata, sinó filtrada”. Al món on Sansaloni envia els lectors hi cau una pluja àcida constant: “L'associació amb el canvi climàtic és evident, però també hi vaig pensar a nivell simbòlic. Volia construir una realitat que alhora s'anava fonent”. És un lloc també on el culte al cos i a la seva transformació té una gran importància. “¿És possible assolir la immortalitat o simplement ens dediquem a allargar la vida perquè no l'acceptem?”, es demana l'autor. La resposta que dona el llibre no és gaire esperançadora: “La meua mirada ha canviat des que vaig acabar *Un final* –promet–. Ara soc més optimista”. ♦♦

RICARD EFA

“Vull pensar que som a temps de frenar la retallada de llibertats”

Encara que s'hagi fet un nom en el món del còmic, Ricard Efa (Sabadell, 1976) sempre s'ha definit com “un dibuixant que escriu”, i potser per això tard o d'hora s'havia d'atrevir a fer una novel·la. “Escriu per intentar comprendre'm a mi mateix, però també l'entorn on visc –diu–. Si penso en el present o en el futur pròxim, el món que veig és més fosc que el que hem deixat enrere”. *Les màquines del caos*, el seu debut, arriba amb la garantia de formar part del catàleg de Mai Més Llibres, que en tot just dos anys s'ha convertit en un dels grans artífexs de la revitalització dels gèneres fantàstics i de la ciència-ficció en català. “Vaig créixer influït pel *cyberpunk*, però no només a nivell literari –recorda–. El món futur que dibuixava aquella ficció conforma, en part, el nostre present. Han crescut les grans corporacions tecnològiques, els Estats han perdut pes geopolíticament, tendim a l'autoexplotació laboral i la crisi climàtica empitjora”.

A la novel·la, un grupuscle de dissidents s'enfronten al poder. “Lluitem contra el mercantilisme i contra el progrés pel progrés –comenta–. Volem rebotar la societat, però no a través d'atemptats ni de violència, sinó amb la tecnologia”. En un món hiperconnectat tecnològicament, la millor ma-

nera de sabotejar-lo és a través de l'activisme informàtic, el *hacktivisme*.

Alguns dels temes que la novel·la posa damunt la taula són l'increment de la desigualtat social, els perills de l'ús avançat de la intel·ligència artificial i el transhumanisme. “Què passa si experimentant amb la tecnologia arribem a trobar una intel·ligència que ens supera?”, es demana. La proposta literària de Ricard Efa, però, no és catastrofista: “El capitalisme deslliga l'individu de la col·lectivitat –afirma–. Si aconseguim tornar a organitzar-nos, vull pensar que som a temps de frenar la retallada de llibertats i la deriva autoritària de les nostres societats”. ♦♦

MAI MÉS LLIBRES

“**BANALITZAR LES PARAULES, COM ESTÀ PASSANT ARA, ENS PASSARÀ A FACTURA**”

“**SI PENSO EN EL PRESENT O EN EL FUTUR PRÒXIM, EL MÓN QUE VEIG ÉS MÉS FOSC QUE EL QUE HEM DEIXAT ENRERE**”

“**VOLIA CONSTRUIR UNA REALITAT QUE ALHORA S'ANAVA FONENT A TRAVÉS DE LA PLUJA ÀCIDA**”

“**SI HI HAGUÉS UN DESASTRE NUCLEAR, SERIA MOLT PITJOR DEL QUE T'IMAGINES**”

MANON STEFFAN ROS

“El silenci pot arribar a ser més terrorífic que la violència”

La mirada a l'apocalipsi de la gal·lesa Manon Steffan Ros té un punt innegable de positivitat. El desastre nuclear que acaba amb la vida de gran part de la humanitat a *El llibre blau de Nebo* (Periscopi/Seix Barral, 2021) permet al trio de protagonistes –una mare, el fill adolescent i un nadó de dos anys– aprendre a valorar una existència retirada i en contacte directe amb la natura. “Tot s'ha fet tan senzill i és tan fàcil estimar tot el que ens envolta”, diu la Rowenna abans de fixar-se en la bellesa de la boira, les flors i el soroll de la pluja contra les finestres.

Amb aquesta novel·la –publicada en gal·lès el 2017– Steffan Ros ha

aconseguit diversos premis i mitja dotzena de traduccions. L'autora, nascuda el 1983 a Llanddeiniolen, va escriure-la en tres setmanes però va trigar anys a gestar-la: “Una de les pors més grans que tenia de petita era que hi hagués un desastre nuclear –recorda–. Força a prop de casa hi teníem la central nuclear de Wylfa. Una vegada em van dir en una xerrada: «Si hi hagués un desastre nuclear, seria molt pitjor del que t'imagines». Aquestes paraules em van quedar gravades. Tinc tendència a escriure sobre el que em fa por”.

Traduïda amb una llengua precisa i eufònica per Emyr Gruffydd i Miquel Saumell, la novel·la es pot llegir com una versió lluminosa i pacífica de *La carretera*, de Cormac McCarthy. “Molta gent la compara amb aquest llibre, i encara no l'he llegit –admet l'autora–. El silenci pot arribar a ser més terrorífic que la violència. I les inclemències del temps... n'hi ha prou amb una nit de pluja torrencial per canviar-ho tot”. Ambientada el 2026 a Gal·les, la història està explicada per la mare i el fill gran, en Siôn, i es fixa sobretot en la manera que la família ha trobat per tirar endavant. “Una de les paradoxes més grans d'una mare és que ha d'ensenyar al fill a ser prou fort per espavilar-se tot sol”, diu. ♦♦

CRISTINA CALDERER